

period Carpathians. Bright page of this research is the work of M. Varenyya Jr. dedicated Hutsul region. In order to attract the most accurate information for the study, when meeting with an artist reception interviews were used.

Key words: Carpathian, «Socialist Realism» national subjects, Hutsul, thematic picture.

УДК 75.046.3(477)

Наталія Михайлюк

ЧУДОТВОРНА ІКОНА БОГОРОДИЦІ – ОДИГІТРІЇ ЗІ САСІВСЬКОГО ЖІНОЧОГО ВАСИЛІАНСЬКОГО МОНАСТИРЯ

В статті вперше розглядається ікона Богородиці Одигітрії з монастиря сестер Василіянок у с. Сасові Золочівського району Львівської області, як варіант чудотворної белзько – честоховської ікони. Заторкнута історію монастиря, пов'язану з цією іконою. Акцентується увага на малярських особливостях згаданої пам'ятки та розглядається авторський стиль золотарства атрибутованої шати. Шляхом порівняльного аналізу з іконами – варіантами того ж виду визначається час створеної пам'ятки. Віднаходиться можливі географічні і часові межі творення маляра та золотаря шати Сасівської ікони. Вводиться невідому досі пам'ятку в науковий обіг поряд з мало відомими та незнаними копіями белзько – честоховської ікони.

Ключові слова: Сасівська чудотворна ікона Богородиці Одигітрії, монастир сестер Василіянок у с. Сасові, церковні візитації, шати ікон, церковне золотарство, чудотворна ікона Богородиці Одигітрії белзько – честоховської.

Відсутність публікацій та історико-мистецьких досліджень ікони Богородиці Одигітрії з монастиря сестер Василіянок у с. Сасові Золочівського району Львівської області спонукає автора цієї статті запропонувати ввести пам'ятку в науковий обіг. Вона представляє варіант чудотворного белзько – честоховського образу Богородиці з Дітям.

Фото 1.

Ікона майстерного виконання. (фото.1.) Фігури Христа і Богородиці покриті срібною шатою з авторським написом про походження: «Сію шату сооружи інокія Єлизавета Ігумена монастиря Сасовскаго за отпущення гріхов своїх року Божія 1752» [1, арк. 180].

В кінці 90-их років ХХ ст. за Протоігумені Сестер Чину Святого Василя Великого (далі - ЧСВВ) матері Констанції Сенюк ікону було урочисто передано до Головного дому сестер Василіянок у Львові. У радянський час монахині переховували ікону в м. Золочеві у власній квартирі з великим ризиком, що ікону можуть знайти і відібрати, а сестер засудити на ув'язнення. Два попередні століття ікона знаходилася в бічному престолі церкви Воздвиження Чесного Хреста Словітського монастиря сестер Василіянок. Про неї згадується в описі візитацій монастиря за 1763 [2, арк. 177 – 187], 1782 [3, арк. 1 – 9].

Документ Словітського монастиря за 1811 рік фіксує срібну шату ікони у великій вівтарі [4, арк. 1]. Не виключено, що йдеться саме про шату згаданої ікони, оскільки попередні візитації зазначають крім того лише шати на двох центральних намісних іконах іконостасу. Наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття

ікона знаходилася в монастирській каплиці новозбудованого будинку монастиря у Словіті. Про це свідчить недавно розчищений розпис святилища каплиці. Композиція збереженого розпису на центральній стіні по середині відображає раму, орнаментовану квітами [5, с. 437] і підказує місце знаходження запрестольної ікони. Зверху –

золотом зроблений напис: «Пресвятая Богородице, спаси нас!» З вторгненням радянської влади в 1948 – 1950 рр. монастир було закрито. У монастирських приміщеннях в 1950 р. створено дім для старців. Вимушено залишаючи давню обитель, сестри старалися взяти зі собою найцінніші речі. Сестра Параскевія Берлін і сестра Соломія Берлян на прохання останньої ігумені матері Марії Дикої забрали зі собою чудотворну ікону Сасівської Богородиці. Незадовго вони поселилися в маленькому будиночку у Словіті. Після їхньої смерті сестра Марія Турко відвезла ікону до Золочева, де у підпіллі таємно проживала більша група сестер – монахинь. Останньою переховувала згадану пам'ятку сестра Віра Мацюк у своїй квартирі в Золочеві на вул.Комсомольській, 7. З виходом Греко – Католицької Церкви з підпілля в 1996 році сестра Віра передала її до монастиря сестер Василіянок у Львові по вул. Кирила і Методія, 17. Наступного року шату і живопис ікони реставровано. Проте з незрозумілих причин ікону було покрито червоним лаком. В 2000 році з ікони було знято кольоровий лак і наново полаковано.

Повернемося до питання походження Сасівської ікони Богородиці Одигітрії белзько – честоховського варіанту. З давніх часів у містечку Сасові на околиці Левада існував жіночий монастир Василіянок [6, с. 25 – 26]. Др. Соломія Цьорох про цей монастир фіксує документ від 1743р. [7, с. 67]. Попередній автор говорить про давніші часи, припускаючи, що його початки треба шукати

Фото 2

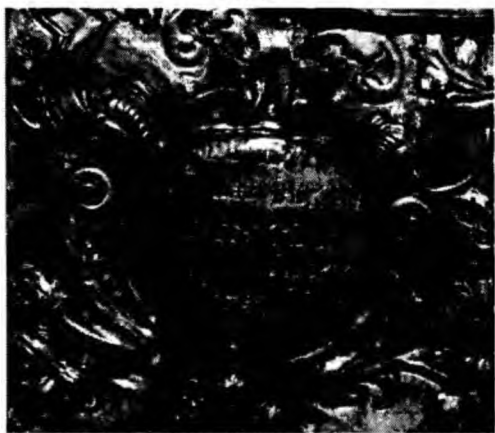

Фото 3

в період заснування і розквіту міста – у XVII столітті. Збережені джерела згадують монастир в 1759 році, коли львівський єпископ Лев Шептицький під впливом реформ замойського синоду та йосифітських указів закриває його. Він наказує п'ятьом сасівським інокіям – Єлизаветі Чоловській Камянецькій, Корнелії Гордовській, Александрі Корчинській, Меланії Котовській і Теофанії Верхрацькій перебратися до жіночого монастиря сестер василіянок у Словіті [8, арк. 1]. Ігумені Словітського монастиря Серафимі Зінкевській тим же листом велить прийняти інокінь і надати їм можливість проживання аж до нових розпоряджень. Єпископ зобов'язує Золочівського і Білокам'янецького декана Діонізія Мжаницького продати монастирські будови [9, арк.1 зв.].

Архівні акти Словітського монастиря три роки пізніше подають, що в обителі проживає десять монахинь і дві з них прийшли зі Сасова. Це колишня ігуменя Єлисавета Чоловська (Чулайкевич), а також - Корнелія, донька Андрія Паславського [10, арк. 177 – 187]*. Вони принесли зі собою цінні речі, серед яких – досліджувана нами ікона, перенесена разом з престолом, була поміщена у словітській монастирській церкві Воздвиження Чесного Хреста [11, арк. 181]. Під іконою – різні воти. Серед них: одна рука з чистого срібла, багато шнурків коралів, срібні ланцюжки з хрестами і інші дари, які люди залишали з вдячності, засвідчуючи факт отриманих ласк.

Ікона мала особливе значення для місцевих людей і монахинь. Є згадка, що під час пожежі міста Сасова «один жид прибіг молитися» до монастиря і його хата разом з монастирськими будівлями і церквою залишилася не зачепленою вогнем [12, с. 35–39]. На чудотворність цієї ікони вказує подарована срібна шата зі срібними коронами.

Зазвичай такий дар надавався досить важливій для певної місцевості іконі, яка прославилася особливою силою і чудами. На сьогодні крім срібної шати, накладеної на Богородицю і Дитя Христа та золочених німбів, залишилася корона на голові у Христа.

* Дві вище згадані монахині в 1760 році ще знаходяться в монастирі в Сасові. Див.: Дух О. Черниці монастирів Львівської єпархії у 1760–1763 рр.: віковий, становий, освітній зріз (за матеріалами генеральної візитації Львівської єпархії 1758–1765 рр.) // Соціум. Альманах соціальної історії. Вип. 5. – Київ, 2005. – С. 59–70; С. Цьорох подає, що з ігуменею зі Сасова перейшла Теофанія Верхрацька. Див.: Цьорох С. Погляд на історію та виховну діяльність Монахинь Василіянок./ Др. М.Саломія, Монахиня Василіянка – Львів, 1934. – С. 67;

Проте архівні документи свідчать, що і Богородиця на іконі також мала корону [13, арк. 181], [14, арк. 1]. У візитації 1824 року уже немає жодної згадки про срібні речі монастиря [15, арк. 24]. Указом цісаря в 1814 році срібло і інші цінні метали було вилучено з усіх монастирів. Серед реєстру документальних матеріалів монастирського архіву 4 грудня 1814 року було складено циркулярним урядом повідомлення про забране церковне срібло з монастиря [16, арк. 6]. Мабуть, саме тоді конфіскували корону Богородиці та багато інших корон і шат з ікон, про які йдеться у візитації 1782 року.

На іконі зі Сасова шата срібна, орнаментована стилізованою рослинною орнаментикою, що поєднує у гармонійному розміщенні стеблини, завитки, листки та квіти. Німби Богородиці і Христа – золочені. Німб Богородиці оздоблений такою ж орнаментикою, як і шата, лише щільнішою. Голову Спасителя оточує густе рельєфне проміння, довжина якого почергово змінюється.

У нижній частині шати по середині на круглій медальйоні зустрічаємо згаданий напис: «*Сію шату сооружи інокія Єлизавета Ігуменя монастиря Сасовскаго за отпущеніє грехов своїх року Божія 1752*» (фото 2). Голова Ісуса увінчана короною роботи того ж майстра, що і шата та німби. Рідкісною особливістю шати є і те, що волосся Дитяти Христа теж викарбуване.

Оскільки наукове опрацювання західноукраїнського золотарства не є всестороннім і поглибленим, автор цієї статті шукає аналогій в збережених на сьогоднішній день шатах поодиноких ікон XVII – XVIII століть. Серед існуючих ікон Богородиці Одігітрії зі шатами, створених, як копії чи варіанти белзько – честоховської ікони, найбільше аналогій прослідковуємо в Буцнівській чудотворній іконі* (фото 3). Вона належить до плачучих ікон. 1729 року Матвій Цивинський подарував її до Буцнівського монастиря отців Василіян. 1737 року Митрополит Атаназій Шетпицький грамотою потвердив її чудотворність [17, с.158]**. Накладена на ікону шата з коронами датована 1738 роком. По техніці виконання пам'ятка має ряд подібностей зі шатою Сасівської ікони. Найяскравіше прослідковується аналогія пластики середньої квітки на коронах Буцнівської Богородиці та Сасівського Дитяти Христа, спосіб стилізації стебел, квітів і листя, пластика їх карбування. Також – шата ікони жіночого монастиря є значно коротша, ніж сам живопис фігур. Не виключено, що тло Сасівської ікони, як і Буцнівської, теж було покрите карбованим цінним металом***.

Фото 4

Сасів розміщений на Львівщині неподалік Тернопільської області. Село Буцнів лежить зразу біля Тернополя. Можливо, що в тій місцевості в 1737-1752 роках працював добрий золотар або і кілька. Шата для ікони Сасівської Богородиці створена 1752 року способом кування та паянням при виготовленні самої речі та оздобленням орнаментами шляхом карбування (фото 4). Від середини XVII століття золотарські цехи на Львівщині частково занепадають через часті військові загрози і напади, але приблизно через сто років вони знову активно працюють. Такою ж високомистецькою є риза Унівської ікони Богородиці. Щоправда, трохи м'якша її пластика може пов'язуватися з вищою професійністю, іншим авторством або відноситися до трохи пізнішого часу. Незважаючи на незначні розходження у виконанні шати, зв'язок між ними очевидний. Близькими по виконанню до шати Сасівської ікони є риза ікон Богородиці Одігітрії і Св. Миколая, які знаходяться у бічних престолох церкви Св. Отця Миколая в м. Старий Самбір. Тут в орнаментальному оздобленні поєднано рослинні елементи шат Унівської і Сасівської чудотворних ікон Богородиці, хоч у виконанні прочитується пластика більше наближена до Сасівської. Майже ідентичні по формі і пропорціях квіти. Облямування одягу Богородиці і Христа має тотожний викарбуваний орнамент. Про високу

* Збережена до цього часу в селі Буцнів Тернопільського району Тернопільської області в храмі Непорочного Зачаття Пречистої Диви Марії, УГКЦ.

** Автор подає 1737 рік, як рік коронації ікони, хоч на самій шаті вказано 1738 рік. – Див. Лужницький Г. Словник чудотворних богородичних ікон України./ Григор Лужницький. // Intrepido Pastori. Науковий збірник на честь блаженнішого Патріярха Йосифа в 40-ліття вступлення на Галицький престіл 1.11.1944 – Видання Українського Університету Св. Климента Папи. Т. LXII. – Рим, 1984. – С. 158.

*** Таке ж покриття тла було донедавна і на іконі Богородиці Одігітрії зі села Журів на Рогатинщині. Див. : Слободян В. Храми Рогатинщини./ Василь Слободян. – Львів, Логос, 2004. – С. 65.

майстерність говорить схожа м'яка пластика рук на шатах Сасівської Богородиці та Св. Миколая і Богородиці з церкви Св. Миколая у Старому Самборі. Згідно архівних даних в нову церкву Св. Миколая (1830р.) серед інших речей були перенесені намісні ікони зі старої (1683 р.) розібраної церкви [18, с. 602]. Саме намісним іконам могли належати згадані шати. Окремі публікації іменують Недільського Григорія – львівського майстра – золотаря [19, с. 2], [20, с. 602]*. Інший золотар Іван Черніга 1738 року мав борг перед Самбірським офіціалом, не виключено, що за виконану роботу [21, с. 218].

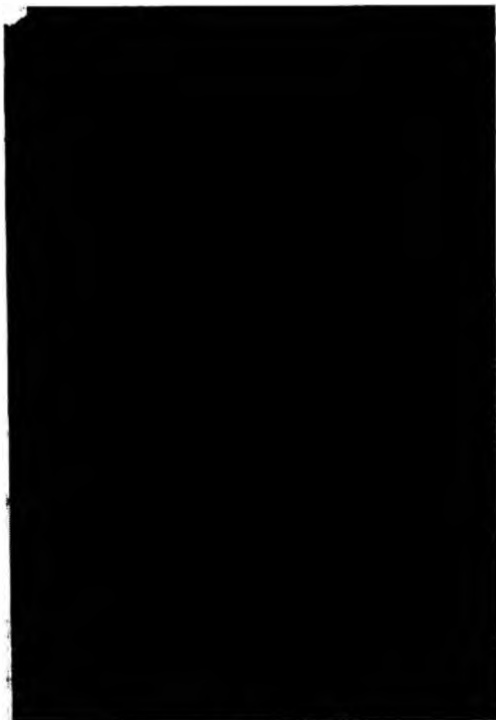

Фото 5

Наступним питанням до розгляду є дослідження малярства Сасівської ікони Богородиці Одигітрії (90 см. x 60 см.) (фото 5). З відомих різначасових варіантів белзько – честоховської ікони Богородиці Одигітрії слід назвати: на Поділлі – Тиврійську, Браїлівську (з церкви жіночого монастиря), в Галичині – Сокальську (з церкви жіночого монастиря до 1619 р.) [22, с. 1–71]**. Після коронації Сокальської ікони місце названо «*Ruska Czestochova*» [23, с. 12]***. До ряду копій – варіантів белзько – честоховської ікони Богородиці Одигітрії належить Настасівська (Тернопільської обл.), Гошівська (чоловічого Василянського монастиря), Вишнівчицька (біля паломницького центру в Зарваниці), Далешівська (Городенщина). Волинь також славиться цими іконами. Походять вони зі Смолявська (Дубенський район), Писаревська (Староконстантинівський район). На Сумщині зустрічаємося з копіями белзько – честоховської ікони Богородиці Одигітрії у Верхньому – Сировацьку і Хорошівці. Чернігівщині відома Дубовицька ікона згаданого варіанту. В Кирилівській церкві м. Києва була копія белзько – честоховської ікони. Згадана вона також і у Видубицькому монастирі на час приналежності його до УГКЦ (1596–1637 рр.) [24, с. 153–188]. Слід пригадати, що ікони цього списку

містяться також в багатьох музеях України. Число копій цієї давньої княжої ікони з міста Белзу, перемальованої в XIV столітті, що знаходиться в Честохові, є велике.

Ікона Сасівської Богородиці Одигітрії, як варіант белзько-честоховської, намальована технікою яєчної темпері на заґрунтованій липовій дошці з паволокою. Німби золочені з рельєфною лінією по краю, наведеною левкасом. Зі зворотної сторони – дві наскрізні шпуги. Символіка кольору одягу Богородиці і Христа, корон на головах у вигляді тиар (єпископських мітри латинської церковної традиції) і намальованих ланцюжків та коралів вказують, що автор взурувався на тогочасну чудотворну ікону в Честохові. Богородиця на Сасівській іконі зображена в темно-синьому мафорію з яскраво-червоними відворотами. Туніка – яскраво – червоного кольору. Обличчя Богородиці продовгасте, погляд спрямований перед собою. Голова Христа піднята вверх, а очі доповнюють знак правої руки і закликають до уваги. Права рука протягнута вперед у своєрідному учительському жесті:

* Недільський Григорій – львівський майстер-золотар в 1691 році виконував замовлення Львівського братства, а в 1698р. – був цехмістром. Див. : Петренко М. З . українське золотарство XVI – XVIII ст. – Київ, «Наукова думка», 1979. – С. 175.

** Оскільки чоловічому монастиреві належала церква св. Отця Миколая (будованна в XVI ст. і відновлена в XVIIст.), а поряд був жіночий монастир і збудована в 1519 р. році по зруйнуванню татарами на лівому березі Бугу «Церква Пречистої». В цю церкву була перенесена чудесно вціліла на згарищах ікона Богородиці Одигітрії мальована на зразок белзько-честоховської. Див.: Маринович Й. Коротка історія церкви в Сокалі./ О. Йосиф Маринович. – Жовква, 1910. – 71 с.

*** Церква вважалася невеликою і там рідко відправлялися служби (Див. Rusecki I. Historia Czudownego obrazu Matki Bogej Sokalskiej- Kalwaria Yebgydowska, 2000ю – С. 12), тому, що отці Василяни відправляли службу Божу поруч в ц. св. Миколая. Але саме в тому часі велика кількість людей приходила до чудотворної ікони в «Церкву Пречистої», так, аж на це звернули увагу недавно приїзджі монахи-домінікани латинського обряду і розпочали будівництво костелу, куди невдовзі перенесли чудотворну ікону, аргументуючись на той час , що « ікона матиме постійну опіку». Василянських священників в 1650 р. були лише два. Один з них відправляв на передмістю в ц. Михаїла, а другий - в міській церкві св. Миколая.

Вказівний палець цієї руки є піднятий, а три – інші пригнуті до долоні. Така іконографічна особливість відображення правої руки Христа не відома автору цієї статті з жодних аналогій. Тому залишається акцентувати на творчому підході маляра у своїй роботі. Також, зауважено, що в оригіналі ікони з Честохови на той час середній палець правої руки Христа майже не проглядається – захований в тінь. Рубінова шата, справлена для Честоховської ікони в XVIII столітті, прорізом для піднятих пальців правої руки Христа нагадує іконографію монастирської пам'ятки, тобто в прорізі шати залишено місце лише для одного піднятого пальця. Отже, маляр Сасівської ікони при її виконанні, без сумніву, брав за зразок чудотворну ікону з Честохови, коли вона була зодягнута в рубінову ризу. Інша ознака, що свідчить про таке припущення – це поясок під правою рукою Богородиці, якого немає на белзько – честоховському оригіналі живопису і попередніх шат. На згаданій рубіновій шаті під правою рукою Богородиці стилізована складка одягу проглядається як поясок. У лівій руці Ісуса – закрита книга – символ таємничості Божого вчення, яке повинно бути проповідуваним. Також – це книга нашого життя, кожного особисто і всіх разом, яку лише єдиний Бог може відкрити і читати. Христос вдягнутий в сірувато – білу сорочку (туніку), орнаментовану червоними квітами. Тло ікони – глибокого коричневого кольору.

Порушуючи питання про час створення пам'ятки, звертаємося до монографії про честоховську ікону Богородиці Одигітрії [25, с. 1–290]. Розглядаючи збережені іконографічні зразки копій – варіантів, які існували, а також ті що збереглися в костелах і українських церквах на території теперішньої Польщі і України, та порівнюючи їх з виглядом белзько – честоховської ікони на час створення копій, приходимо до ряду важливих висновків. Найперше – майже всі варіанти мальовано під духовно – естетичним впливом оригіналу. Цей список ікон у складних релігійно – політичних обставинах був глибоко шанований українцями через пам'ять про походження оригіналу та зростаючу кількість чудес, які здійснювалися біля копій белзько – честоховських ікон. [26, с. 82].

Пам'ятки згаданого варіанту протягом XVII – XX мають різне іконографічне відображення одягу і корон Богородиці та Христа. Проаналізуємо особливості, характерні для живопису Сасівської ікони Богородиці Одигітрії: високо піднятий пояс, [27, с. 160–170]*, коротка права рука і високі плечі, хрест на завершенні корон Богородиці і Христа, а також – золочені німби у вигляді полум'я від центру до його країв. Відповідники цьому знаходимо у варіанті ікони з Великих Руд [28, с. 167]. На головах Богородиці і Христа в Сасівській іконі – дві однотипні корони, які частково нагадують єпископські тіари. Таку корону подарував іконі Честоховської Богородиці 1635 року король Владислав IV, але лише на голову Богородиці. Тип корони Христа залишився характерним для попереднього часу. Це зафіксовано на гравюрі в книжці, виданій на честь коронування чудотворної ікони в Честохові. Іншим промовистим фактом є датована тим же 1635 роком, зроблена до Коломиї копія чудотворної белзько – честоховської ікони Богородиці Одигітрії. Така ж іконографія корон на копіях триває до того періоду, доки іконі в Честохові не подаровано другу корону на зразок першої – на голову Христа. Підказкою тут служить датована 1689 роком копія з Подвілку, де Христос і Богородиця зображені в однотипних коронах [29, с. 169]. Особливо спорідненими зі Сасівською іконою є візерунки на німбах ікони з Подвілку. Отже, маємо певний доказ, що в останньому десятилітті XVII століття на іконі в Честохові існують вже дві однакові корони – на головах Христа і Богородиці. Датований варіант ікони з Подвілку характеризується темним тлом, яке відтворено і в Сасівській іконі. Слід зауважити, що автор монастирської ікони зовсім не має почуття пієтизму до деталізації дорогіших корон оригіналу і у своїй роботі досить схематично відображає основні, на його думку, елементи орнаментального наповнення корон: просту рослинну орнаментику, монограми Христа і Богородиці по центрі та незначну кількість кольорових акцентів, які в іконописі здавна служили натяком на прикраси. Означивши на основі вигляду корон і інших стилістичних особливостей найранішу можливість походження Сасівської ікони, слід сказати, що крайньою межею створення цієї ікони є 1717 рік. Саме цього року Папа Климент XI подарував іконі Богородиці у Честохові інші корони, оскільки попередні – викрали [30, с. 188].

Найважливішою особливістю монастирської ікони, яку оправдано заакцентував маляр – це глибина духовного світу, відображена в святих ликах Христа і Богородиці. Порівнюючи колористично – духовне відображення тілесних партій Сасівської ікони зі згаданою іконою з Буцнева, можна провести ряд авторських аналогій. (фото 3.) Незважаючи на те, що Сасівська ікона під час неодноразових «реставрацій» зазнала незначних колористичних поновлень, спостерігається

* Таке трактування складки відоме вже в копіях з XVII століття. – Див.: Kurpiak Wojciech. Czestochowska Hodegetria. – Wydawnictwo Konserwatorow dyei Sztuki, Wydawnictwo Bernardinum, Łódź – Pelplin, 2008. – S. 160–170.

однотипність у проведенні рисунка брів, очей, губ, носа, овалу лица. Особливо яскраво це прослідковується на лику Богородиці. Чистота і м'якість авторського накладання кольору на ликах Христа і Богородиці на іконі з Буцнева перекликається з технікою – колористичними властивостями правої руки Сасівської ікони Богородиці. Згідно іконографії корон та історичних даних – Буцнівська ікона могла бути створена до 1728 року. Ікона Сасівської Богородиці приписується маляру між 1689 і 1717 роками. Близькість географічного розміщення місць походження цих ікон, технікою – художні особливості та близький часовий проміжок їх створення дають можливість припустити, що вони належать тому самому маляреві.

Отже, чудотворна ікона Богородиці зі Сасівського жіночого Василіянського монастиря є зразком українського церковного малярства 1689-1717 років та разом з Буцнівською іконою того ж варіанту може належати одному майстрові. Копіювання, чи вірніше – варіанти списування, ікон є цікавим явищем в процесі формування образотворчих напрямків українського мистецтва. Крім белзько – честоховської ікони в XVII – XVIII століттях набирають поширення копії Сокальської, Ярославської, Межирічської та інших відомих чудотворних ікон [31, с. 72]. Місце та історія давньої белзько-честоховської ікони є винятковою для тогочасного релігійного життя, тому особливим мистецьким проявом в українських храмах є присутність численних чудотворних копій – списків цієї ікони.

Датована 1752 роком шата Сасівської ікони дає можливість впізнати руку того ж майстра і на інших шатах, наприклад – намісних ікон Богородиці Одигітрії і св. Миколая давньої неіснуючої церкви Св. Миколая зі Старого Самбора. Таким чином незнана досі і представлена науковому обігу Сасівська ікона Богородиці Одигітрії з жіночого Василіянського монастиря заповняє прогалини у вивченні вітчизняного малярства і золотарства у період кінця XVII – першої половини XVIII століття. Вона звертає увагу на мало досліджуваний в українському образотворчому мистецтві напрямок копіювання – списування, характерний своїми виявами у всьому тогочасному європейському мистецтві, як зрештою і в образотворенні наших північних та інших географічно зближених сусідів.

1. Szadurski Nicolaus: Visitatio Generalis Monasterii Slovitis Monialium OSBM. D.12-mo Mensis Maji 1763. – Національний музей у Львові ім. А. Шептицького (далі – НМЛ), Відділ рукописів і стародруків. – Рукопис латинський – 23.– Арк. 177–187.
2. Там само.
3. Центральний Історичний Архів у Львові (далі – ЦДІАУ у Львові) – Ф. 684. – Оп. 1. – Сп. 2800. – 9 арк.
4. ЦДІАУ у Львові – Ф. 684. – Оп. 1. – Сп. 2989. – 30 арк.
5. Михайлюк Н. Історико – мистецькі пам'ятки монастиря Воздвиження Чесного Хреста сестер Василіянок у селі Словіта./ Наталія Михайлюк. // Вісник Львівської Національної Академії мистецтв, №20 – Львів, 2009. – С. 434–455.
6. Чернецкій В. Мѣсточко Сасовъ в повѣтѣ Золочовскомъ./ Василій Чернецкій, парох з Сільця белзького. // Книжочка мисійна. – Перемишль, 1897. – С. 22–26.
7. Цьорох С. Погляд на історію та виховну діяльність Монахинь Василіянок./ М. Саломія, Монахиня Василіянка. – Львів, 1934. – 228с.
8. ЦДІАУ у Львові – Ф. 684. – Оп. 1. – Сп. 2781. – Арк. 1 – 1зв.
9. Там само.
10. НМЛ – Ркл 23. – Арк. 177 – 187.
11. Там само. – Арк. 181.
12. Юречко Ю. Сасів та його церкви./ о. Юрій Юречко – Золочів, 1999. – 47с.
13. НМЛ – Ркл – 23.– Арк. 181.
14. ЦДІАУ у Львові – Ф. 684. – Оп.1. – Сп.2800. – Арк .1.
15. ЦДІАУ у Львові – Ф. 684. – Оп.1. – Сп.2813. – Арк.24.
16. ЦДІАУ у Львові – Ф. 684. – Оп. 1. – Сп. 2989. – 30 арк.
17. Лужницький Г. Словник чудотворних богородичних ікон України. / Г.Лужницький // Intrepido Pastori. Науковий збірник на честь блаженнішого Патріярха Йосифа в 40–ліття вступлення на Галицький престіл 1.11.1944. – Видання Українського Університету Св. Климента Папи. Т. LXII. – Рим, 1984. – С. 153–188.
18. Слободян В. Церкви України. Перемиська єпархія. / Василь Слободян. – Львів, 1998. – 863 с.
19. Щурат В. Українські золотарі у Львові XVI – XVII ст./ Василь Щурат. // Неділя. – №22. – Львів, 1912. – С. 2 .
20. Петренко М. З. Українське золотарство XVI – XVIII ст./ М.З.Петренко. – Київ : Наукова думка, 1979. – 206 с.
21. Керик М. Дрогобицький золотар XVIII ст. Іван Чернігович. / Мирослава Керик. // Дрогобицький краєзнавчий збірник. Випуск VII. – Дрогобич : Коло, 2003. – С. 215–220.
22. Маринович Й. Коротка історія церкви в Сокалі. /О. Йосиф Маринович. – Жовква, 1910. – 71с.

23. Rucecki I. Historia Czudownego obrazu Matki Bogej Sokalskiej./ Innocenty Rucecki OFM. – Kalwaria Yebgydowska, 2000. – 12 st.
24. Лужницький Г. Словник чудотворних богородичних ікон / Г.Лужницький. – С. 153–188.
25. Kurpiak Wojciech. Czestochowska Hodegetria / Wojciech Kurpiak. – Łodz – Pelplin : Wydawnictwo Konserwatorow dyei Sztuki, Wydawnictwo Bernardinum, 2008. – 299 st.
26. Мельник А. Мати – Марія – Матінка наша. / О.А.Мельник. – Рогатин, 1926. – 151 с.
27. Kurpiak Wojciech. Czestochowska Hodegetria / Wojciech Kurpiak. – Łodz – Pelplin : Wydawnictwo Konserwatorow dyei Sztuki, Wydawnictwo Bernardinum, 2008. – 299 st.
28. Там само.
29. Там само.
30. Там само.
31. Александрович В. Образотворчі напрями в діяльності майстрів західноукраїнського малярства XVII – XVII століть./ Володимир Александрович. // Записки НТШ. – Том ССХХVII. Праці секції мистецтвознавства. – Львів, 1994. – С. 58–87.

В статье впервые рассматривается икона Богородицы Одигитрии с монастыря сестёр Василиянок в с. Сасове Золочевского района Львовской области, как вариант белзко – честоховской иконы. Касаемся истории монастыря, связанной с этой иконой. Акцентируется внимание на ее художественные особенности, а так же рассматривается авторский способ золотничества атрибутированной шаты. Способом сравнительного анализа с иконами – копиями или списками, обозначается время происхождения памятки. Вычисляются приблизительные географические пределы и временные возможности творения авторов живописи и серебряной шаты Сасовской иконы. Неизвестная до этого времени памятка входит в научное пользование рядом с малоизвестными иконами копиями – списками белзко – честоховской иконы.

Ключевые слова: Сасовская чудотворная икона Богородицы Одигитрии, монастырь сестёр Василиянок в Сасове, церковные визитации, шаты икон, церковное золотничество, чудотворная икона белзко – честоховской Богородицы Одигитрии.

In the present article one finds a serious attempt to examine the miraculous icon of the Mother of God – Odyhitria, a variant of the miraculous icon of Beltz–Czestochowa, from the Basilian Sisters monastery in the village of Sasiv, Zolochiv county, L'viv oblast. The author presents a brief history of this monastery and the icon. Emphasis is made on the painting particularities and the goldsmith's style employed in the icon's golden vestment-cover. Utilizing a comparative analysis with other icons of this type, one is able to deduce the approximate date of the icon. One also discovers possible geographic and time origins of the creative works of the iconographer and goldsmith. The up to now unknown icon is introduced into the fine arts and cultural world along with other poorly known and unknown copies of the Beltz – Czestochowa icon.

Key words: the Sasiv miraculous icon of the Mother of God – Odyhitria, the monastery of the Sisters of St. Basil the Great in Sasiv, ecclesial visitations (official visit by church authorities), icon vestment, church goldsmith, the miraculous icon of the Mother of God – Odyhitria of Beltz – Czestochowa.

УДК 7.071.2

Катерина Борцова

УКРАЇНСЬКА ТЕМАТИКА В ТВОРЧОСТІ М.САМОКИША

В статті аналізується графічні роботи М.С.Самокиша до альбому «Із української старовини». Розглядаються основні періоди в творчості майстра, пов'язані з українською тематикою. Досліджуються композиційні прийоми використані художником.

Ключові слова: альбом, українське козацтво, графічна серія, коло.

Тема пов'язана з історією України хвилювали Миколу Семеновича Самокиша (1860–1944 рр.) протягом всього його творчого життя. Захопленню цією тематикою сприяло саме походження художника – один з його прадідів – Самокиша, був козаком та мав офіцерський чин у царській армії. В дитячі роки М.С.Самокиш приїжджав до діда з бабою у Носівку, де заслуховувався розповідями про подвиги запорізьких козаків [2, с. 21]. На канікулах писав етюди на теми з життя українських селян, у студентському гуртку вивчав історію України. У чорновому зошиті, датованому 1883 роком, збереглося декілька нарисів батальних сцен із зображенням військових походів запорожців, замальовками різної зброї [8, с. 42]. Будучи вже досвідченим митцем, він товаришував із видатним